

Αφιέρωση

Αφιερώνεται στα παιδιά της ελπίδας μας, τους κληρονόμους της Ρωμιοσύνης στους πολυπολιτισμικούς παράλληλους των Αντιπόδων.

Χρυσάνθη Κυριακοπούλου - Μπαλτατζή

Ευχαριστίες

Ο σχεδιασμός και η ολοκλήρωση της παρούσας διατριβής αποτέλεσε καρπό γόνιμης συνεργασίας και προσπάθειας προσώπων και θεσμών, στους οποίους εκφράζω τις άμετρες ευχαριστίες μου. Αρχικά, οι ειλικρινείς ευχαριστίες μου στρέφονται στον επιβλέποντα καθηγητή της εργασίας, το κύριο Μιχάλη Τσιανίκα για την αμέριστη συμπαράστασή του και την αποφασιστική του βοήθεια σε κομβικά σημεία της εργασίας, και ιδιαίτερα για τις έμπειρες παρατηρήσεις του στα τελικά στάδια. Με τη σημαντική του συμβολή, η παρούσα διατριβή κατατίθεται στην ελληνική γλώσσα και υλοποιείται στα πλαίσια του τμήματος Ελληνικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Flinders της Αδελαΐδας.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τους 329 εφήβους ελληνικής καταγωγής που φοιτούν σε αυστραλιανά γυμνάσια και αποτέλεσαν την κύρια πηγή άντλησης πληροφοριακών δεδομένων. Η συμβολή τους στη διεξαγωγή της έρευνας και την ανάπτυξη των κεφαλαίων ήταν αποφασιστικής σημασίας. Οι πληροφορίες που παρείχαν για την εθνοπολιτισμική τους συμπεριφορά και το ρόλο των οικογενειών τους στην οικοδόμησή της, καθώς και η συμμετοχή τους σε γραπτή εξέταση πολιτισμικών γνώσεων αποτέλεσαν σημαντικότερο υλικό για τη συγγραφή της έρευνας. Παράλληλα, διαφωτιστικές, αλλά και πρωτοποριακές αναδείχθηκαν οι απόψεις που κατέθεσαν με αυθόρμητη συμμετοχή στη διάρκεια των ομαδικών συζητήσεων. Η αγάπη τους για τις αξίες της ελληνικής κουλτούρας και η αυτοσυναίσθησή τους ότι τους ανήκουν δικαιωματικά τα προνομιακά μερίσματα των ελληνικών οικογενειακών τους παραδόσεων με ενέπνευσαν σημαντικά στη διεξαγωγή της παρούσας έρευνας.

Ιδιαίτερα, οι ευχαριστίες απευθύνονται στους εκπαιδευτικούς των ελληνικών σπουδών για την συμπαράσταση στον εντοπισμό και στην επιλογή του δείγματος, στην κατάθεση των ετήσιων αναλυτικών προγραμμάτων διδασκαλίας ελληνικού πολιτισμού και την υποστήριξή τους στη συλλογή των δεδομένων.

Ακόμη ολόψυχες ευχαριστίες μου απευθύνονται στην οικογένειά μου, της οποίας η ηθική υποστήριξη συνέβαλλε, καθοριστικά, στην ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας.

Χ.Κ.Β.

Μελβούρνη, Φεβρουάριος 2015

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες	
Πίνακας Περιεχομένων	
Κατάλογος Πινάκων	
Συντομογραφίες	
Περίληψη	

Κεφάλαιο Πρώτο

Εισαγωγή	1
1.1 Εισαγωγικές Αφετηρίες	1
1.2 Ερωτήματα και Σκοποί Έρευνας	4
1.3 Δομή της Έρευνας	7

Κεφάλαιο Δεύτερο

Θεωρητικό Πλαίσιο και Βιβλιογραφική Ανασκόπηση	9
2.1 Μετανάστευση και Διασπορά	9
2.1.1 Σχηματισμός των Διασπορικών Ομάδων και οι Τριπολικές τους Σχέσεις	9
2.1.2 Πολιτισμική Ενσωμάτωση και Διατήρηση των Μεταναστών και των Απογόνων τους	14
2.1.3 Μεταναστευτικά Παραδείγματα από τον Ευρωπαϊκό και Ελλαδικό χώρο	17
2.1.4 Το Πολυπολιτισμικό Παράδειγμα της Αυστραλίας και η Συμβολή της Μετανάστευσης	21
2.2 Εθνοπολιτισμικότητα και Ελληνικότητα	25
2.2.1 Εθνότητα και Εθνοπολιτισμική Ταυτότητα	25
2.2.2 Η Εθνοπολιτισμική Ταυτότητα των Ελληνοπαίδων στη Διασπορά	37
2.2.3 Ελληνικότητα και Διεθνή Διασπορικά Δίκτυα	41
2.3 Ελληνοαυστραλιανή Ταυτότητα	45
2.3.1 Ελληνισμός της Αυστραλίας: Αριθμητική Εξέλιξη - Πολιτιστική Συγκρότηση - Δίκτυα Συνεργασίας με Ελλάδα	45
2.3.2 Ελληνοαυστραλιανή Οικογένεια: Πολιτισμικά και Στατιστικά Χαρακτηριστικά	60
2.3.3 Ελληνοαυστραλοί Μαθητές: Ανασκόπηση Εργασιών για την Εθνοπολιτισμική τους Συμπεριφορά	69

Κεφάλαιο Τρίτο

Ερευνητική Μεθοδολογία	74
3.1 Ερευνητική Μεθοδολογία και Στρατηγική	74
3.2 Βιβλιογραφική Ανασκόπηση και Ανάλυση	74
3.3 Μελέτη Ατομικών Περιπτώσεων	75
3.3.1 Χαρακτηριστικά των Σχολικών Μονάδων του Δείγματος και των Οικογενειών τους	77
3.3.2 Διαδικασία Συλλογής των Δεδομένων	85
3.3.3 Εργαλεία Συλλογής Δεδομένων και Τριγωνοποίησης τους	88
3.3.4 Ερωτηματολόγια, Γραπτή Δοκιμασία, Ομαδικές Συζητήσεις	90
3.3.5 Τεχνικές Ανάλυσης των Δεδομένων	93
3.4 Περιορισμοί της Έρευνας	94

Κεφάλαιο Τέταρτο

Εθνοπολιτισμικά Χαρακτηριστικά της Ελληνοαυστραλιανής Οικογένειας	96
4.1 Εθνοπολιτισμικότητα της Ελληνικής Οικογένειας στην Αυστραλία: Προσέγγιση από την Οπτική Θεώρηση της Τρίτης Γενιάς	96
4.2 Τυπολογία Οικογενειών και Πρακτικές Ελληνικότητας	115
4.3 Ελληνοαυστραλιανή Οικογένεια και Βασικοί Παράγοντες Ελληνικότητας	125

Κεφάλαιο Πέμπτο

Εθνοπολιτισμική Ζωή και Εμπειρίες Ελληνικότητας των Ελληνοαυστραλών Εφήβων	130
5.1 Ενδοοικογενειακές Δραστηριότητες και Γλωσσική Αλληλεπίδραση	130
5.2 Επαφή με την Ελληνόγλωσση Εκπαίδευση και την Ελλάδα	142
5.3 Εθνοπολιτισμικές Πρακτικές και Εμπειρίες Ελληνικότητας	148
5.4 Τυπολογία Οικογενειών - Φύλο και Εθνοπολιτισμικό Υπόβαθρο	168
5.5 Εθνοπολιτισμική Συμπεριφορά και Βασικοί Παράγοντες Ελληνικότητας	175

Κεφάλαιο Έκτο

Εθνοτικά Συναισθήματα και Εθνοτικές Στάσεις των Ελληνοαυστραλών Εφήβων	179
6.1 Εθνοτικός Αυτοπροσδιορισμός και Εθνοπολιτισμική Αυτοσυναίσθηση	179
6.2 Εθνοτικές Στάσεις για τους Φορείς Εθνοπολιτισμοποίησης	194
6.3 Τυπολογία Οικογενειών - Εθνοπολιτισμικά Συναισθήματα και Φύλο των Εφήβων	204
6.4 Εθνοπολιτισμικά Συναισθήματα και Βασικοί Παράγοντες Ελληνικότητας	211

Κεφάλαιο Έβδομο

Διδασκαλία του Ελληνικού Πολιτισμού

και Επίπεδο Εθνοπολιτισμικών Γνώσεων και Εμπειριών	215
7.1 Ο Ελληνικός Πολιτισμός στα Επίσημα Αναλυτικά Προγράμματα	215
7.2 Αποτελέσματα Εθνοπολιτισμικών Γνώσεων	228
7.2.1 Εθνοπολιτισμικές Γνώσεις και Βασικοί Παράγοντες Ελληνικότητας	242

Κεφάλαιο Όγδοο

Συμπεράσματα

248		
8.1	Συμπεράσματα	248

Βιβλιογραφία	265
---------------------	-----

Παραρτήματα			
1	Ερωτηματολόγιο Μαθητών		287
2	Επίπεδο Εθνοπολιτισμικών Γνώσεων και Εμπειριών		308
3	Θεματικά Πεδία Ομαδικών Συζητήσεων με Μαθητές		316

Κατάλογος Πινάκων

Κεφάλαιο Δεύτερο

Πίνακας 2.1:	Αριθμός Ελλήνων στην Αυστραλία ανά Τόπο Γέννησης των Γονέων	47
Πίνακας 2.2:	Επαγγελματική Κινητικότητα Ελληνοαυστραλιανής Ομογένειας	50
Πίνακας 2.3:	Μορφές Οικογενειών: Αυστραλία-Παροικία	63
Πίνακας 2.4:	Έγγαμη οικογενειακή Κατάσταση Αυστραλία – Παροικία	64
Πίνακας 2.5:	Τυπολογία Οικογενειών	65

Κεφάλαιο Τρίτο

Πίνακας 3.1:	Στατιστικά Μαθητών στην Αυστραλία, ανά Φορέα Ελληνομάθειας και Πολιτεία το έτος 2013	78
Πίνακας 3.2:	Δημογραφικά Χαρακτηριστικά Προαστίων των Τεσσάρων Γυμνασίων: Χώρα Γέννησης - Πρώτη Γλώσσα στο Σπίτι - Θρήσκευμα	79
Πίνακας 3.3:	Εθνική Καταγωγή Γονέων	84
Πίνακας 3.4:	Πηγές Δεδομένων	89

Κεφάλαιο Τέταρτο

Πίνακας 4.1:	Σημαντικότητα της Ελληνικής Κουλτούρας, Ελληνικής Γλώσσας και Ορθόδοξης Πίστης	97
Πίνακας 4.2:	Συναστροφή με Συγγενείς και Άλλους Έλληνες	99
Πίνακας 4.3:	Ελληνική Διατροφή και Αγορά Ελληνικών Προϊόντων, Επισκεψιμότητα Ελληνικών Εστιατορίων	101
Πίνακας 4.4:	Εορτασμός Ονομαστικών Γιορτών και Γενεθλίων	103
Πίνακας 4.5:	Υποστήριξη Ελληνοαυστραλών Επαγγελματιών	105
Πίνακας 4.6:	Ελληνικά Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης	106
Πίνακας 4.7:	Παρακολούθηση Επικαιρότητας στην Ελλάδα και στην Ελληνοαυστραλιανή Παροικία	108
Πίνακας 4.8:	Συμμετοχή της Οικογένειας σε Ελληνοαυστραλιανούς Θεσμούς: Συνολική Εικόνα	110
Πίνακας 4.9:	Συμμετοχή της Οικογένειας σε Ελληνοαυστραλιανούς Θεσμούς: Διάρθρωση κατά Θεσμό	110
Πίνακας 4.10:	Οικογενειακή Ελληνική Ψυχαγωγία και Διασκέδαση	112
Πίνακας 4.11:	Σύμβολα Ελληνικότητας Μέσα και Έξω από την Κατοικία	113
Πίνακας 4.12:	Παράμετροι Ελληνικότητας και Τυπολογία Οικογενειών	117
Πίνακας 4.13:	Εθνοπολιτισμικότητα της Ελληνοαυστραλιανής Οικογένειας: Αλληλοσυσχέτιση Βασικών Παραμέτρων	127

Κεφάλαιο Πέμπτο

Πίνακας 5.1:	Διάρκεια Συζητήσεων Εφήβων-Γονέων	132
Πίνακας 5.2:	Εθνοπολιτισμικά Θέματα Συζητήσεων	133
Πίνακας 5.3:	Χρήση της Γλώσσας στο Οικογενειακό Περιβάλλον	135
Πίνακας 5.4:	Ευρύτερα Ενδοοικογενειακά και Εξωοικογενειακά Δίκτυα Επικοινωνίας στην Ελληνική	139
Πίνακας 5.5:	Επίπεδα Κατανόησης της Ελληνικής στην Ακρόαση, Ομιλία, Ανάγνωση και Γραφή	140
Πίνακας 5.6:	Έτη Παρακολούθησης Ελληνόγλωσσης Εκπαίδευσης	142
Πίνακας 5.7:	Λόγοι Παρακολούθησης Ελληνικών	143
Πίνακας 5.8:	Επιπρόσθετοι Λόγοι Παρακολούθησης Ελληνικών	144
Πίνακας 5.9:	Ταξίδια στην Ελλάδα	145
Πίνακας 5.10:	Αναλογία Φίλων	149
Πίνακας 5.11:	Άνεση Παρέας με Έλληνες και μη Έλληνες	150
Πίνακας 5.12:	Η Σπουδαιότητα της Ορθόδοξης Πίστης	153
Πίνακας 5.13:	Διατροφικές Προτιμήσεις εκτός Σπιτιού	156
Πίνακας 5.14:	Επαφή με τα Ελληνικά Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης Έντυπα και Ελληνικές Ιστοσελίδες	158
Πίνακας 5.15:	Προτίμηση Αθλημάτων που Συμμετέχουν οι Ελληνοαυστραλοί Έφηβοι	160
Πίνακας 5.16:	Βαθμός Ενημερότητας για την Αθλητική Ζωή στην Ελλάδα και Ελληνοαυστραλιανή Ομογένεια	160
Πίνακας 5.17:	Κατηγοριοποίηση Ελληνικών Οργανισμών και Ομάδων Νεολαίων που Ανήκουν οι Ελληνοαυστραλοί Έφηβοι	162
Πίνακας 5.18:	Αριθμός Ελληνικών Παραδοσιακών Χορών	163
Πίνακας 5.19:	Βαθμός Επαφής με την Ελληνική Μουσική	164
Πίνακας 5.20:	Παρακολούθηση Παροικιακών Εορταστικών Γεγονότων	165
Πίνακας 5.21:	Παρακολούθηση Ευρύτερων Εθνοπολιτισμικών Γεγονότων	166
Πίνακας 5.22:	Εθνοπολιτισμικές Πρακτικές των Ελληνοαυστραλών Εφήβων με βάση Το Εθνικό Κριτήριο	169
Πίνακας 5.23:	Εθνοπολιτισμικές Πρακτικές των Ελληνοαυστραλών Εφήβων με βάση το Κριτήριο Φύλου	173
Πίνακας 5.24:	Εθνοπολιτισμικότητα των Ελληνοαυστραλιανών Εφήβων: Αλληλοσυσχέτιση Βασικών Παραμέτρων	176

Κεφάλαιο Έκτο

Πίνακας 6.1:	Εθνοπολιτισμικός Αυτοπροσδιορισμός των Ελληνοαυστραλών Εφήβων	180
Πίνακας 6.2:	Κλίμακα Προσωπικών Αξιών και Επιδιώξεων	184
Πίνακας 6.3:	Κλίμακα Ελληνοαυστραλιανών Αξιών και Επιδιώξεων	185
Πίνακας 6.4:	Εθνοπολιτισμική Υπερηφάνεια	187
Πίνακας 6.5:	Συναισθήματα Συζήτησης στα Ελληνικά ή για Ελληνικά Θέματα με Έλληνες και μη Έλληνες	188
Πίνακας 6.6:	Η Ελληνικότητα: Πλεονέκτημα ή Μειονέκτημα	189
Πίνακας 6.7:	Στάσεις απέναντι στους Θεσμούς και Φορείς Διαμόρφωσης της Ελληνικότητας	195
Πίνακας 6.8:	Στάσεις Απέναντι στην Ελλάδα μέσα από Οικογενειακές Συζητήσεις	201
Πίνακας 6.9:	Θεσμοί Φορείς και Παράγοντες Διαμόρφωσης και Επίδρασης της Ελληνικότητας	203
Πίνακας 6.10:	Συνοπτική Εικόνα των Εθνοπολιτισμικών Στάσεων και Συναισθημάτων των Ελληνοαυστραλών Εφήβων με βάση το Εθνοτικό Κριτήριο	205
Πίνακας 6.11:	Συνοπτική Εικόνα των Εθνοπολιτισμικών Στάσεων και Συναισθημάτων των Ελληνοαυστραλών Εφήβων με βάση το Κριτήριο Φύλου	209

Κεφάλαιο Έβδομο

Πίνακας 7.1:	Συνολικά Αποτελέσματα Ιστορικών και Πολιτισμικών Γνώσεων	228
Πίνακας 7.2:	Ελληνική Γεωγραφία και Ελληνική Διασπορά	230
Πίνακας 7.3:	Οικογενειακή Ιστορία	231
Πίνακας 7.4:	Ελληνική Παροικιακή Ζωή	232
Πίνακας 7.5:	Σημαντικά Πρόσωπα και Θεσμοί στην Ελλάδα	236
Πίνακας 7.6:	Ελληνική Μυθολογία	237
Πίνακας 7.7:	Αρχαία Ελληνική Ιστορία	238
Πίνακας 7.8:	Βυζαντινή Ιστορία	239
Πίνακας 7.9:	Ελληνικές Εθνικές Επέτειοι	240
Πίνακας 7.10:	Σημαντικές Ελληνορθόδοξες Γιορτές	241
Πίνακας 7.11:	Συνολικά Αποτελέσματα Ιστορικών και Πολιτισμικών Γνώσεων για τις Οικογένειες	243
Πίνακας 7.12:	Συνολικά Αποτελέσματα Ιστορικών και Πολιτισμικών Γνώσεων για τα Δύο Φύλα	245

Κατάλογος Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 3.1:	Τριγωνοποίηση Δεδομένων	89
----------------	-------------------------	----

Συντομογραφίες

A. Στα Ελληνικά

ΑΜΟ	Αυστραλιανός Μέσος Όρος
ΑΠ	Αναλυτικά Προγράμματα
Β΄ΠΠ	Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος
ΓΓΑΕ	Γενική Γραμματεία Αποδήμου Ελληνισμού
ΓΣΕΜ	Γραφείο Συντονιστή Εκπαίδευσης Μελβούρνης
ΔΕΜΕ	Διακυβερνητική Επιτροπή Μετανάστευσης Ευρώπης
ΕΓΠ	Ελληνική Γλώσσα και Πολιτισμός
ΕΔΙΑΜΜΕ	Εργαστήριο Διαπολιτισμικών και Μεταναστευτικών Μελετών
ΕΕΑΜΑ	Ένωση Ελλήνων Αιγυπτίων και Μέσης Ανατολής
ΕΗΣ	Ελληνικά Ημερήσια Σχολεία
ΚΕΜΕ	Κέντρο Έρευνας και Μελετών
ΥΠΒ	Πολιτειακό Υπουργείο Παιδείας της Βικτώριας
ΜΜΕ	Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
ΟΑΕΔ	Οργανισμός Εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων
ΣΑΕ	Συμβούλιο Απόδημου Ελληνισμού
ΤΕΓ	Τμήματα Ελληνικής Γλώσσας
ΥΠΒ	Υπουργείο Παιδείας Βικτώριας
ΥΠΕΠΘ	Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

B. Στα Αγγλικά

ABS	Australian Bureau of Statistics
ACARA	Australian Curriculum, Assessment and Reporting Authority
AusVELS	Australian Curriculum in Victoria
ERIC	Education Resources Information Center
MAIS	Multicultural Australian Information Service
VCE	Victorian Certificate of Education
VELS	Victorian Essential Learning Standards

Περίληψη

Κυριακοπούλου – Μπαλτατζή Χ. 2015, Εθνοπολιτισμικές Ταυτότητες της Τρίτης Γενιάς σε Διασπορικά και Πολυεθνοτικά Πλαίσια: η Περίπτωση των Ελληνοαυστραλών Εφήβων, Διδακτορική διατριβή, Modern Greek – School of Humanities Flinders University, Adelaide.

Οι έννοιες της ταυτότητας και της ετερότητας σε πολυπολιτισμικά και διασπορικά περιβάλλοντα βρίσκονται υπό συνεχή διαπραγμάτευση, καθώς εμπλουτίζεται ο πλουραλιστικός χαρακτήρας των σύγχρονων κοινωνιών και σηματοδοτείται διαφορετικά η σχέση των ατόμων με την εθνοτική ομάδα, τη χώρα διαβίωσης και τη χώρα καταγωγής τους. Η πραγματικότητα αυτή αφορά σε μεγάλο βαθμό και την αυστραλιανή κοινωνία, η οποία διακρίνεται για την πολυπολιτισμικότητά της. Η ελληνοαυστραλιανή παροικία, από πολιτισμική άποψη, είναι αναπόσπαστο κομμάτι της αυστραλιανής πραγματικότητας και ταυτόχρονα της παγκόσμιας ελληνικής διασποράς. Βασικό δημογραφικό και πολιτισμικό χαρακτηριστικό της αποτελεί η διαγενειακή συνύπαρξη και αλληλεξάρτηση τριών ή και περισσότερων γενεών, ως αποτέλεσμα της προπολεμικής και ιδιαίτερα της μεταπολεμικής μαζικής μετανάστευσης. Η πρώτη γενιά έπαιξε πρωταγωνιστικό ρόλο στη μεταφύτευση των παραδοσιακών ελληνικών αξιών στην Αυστραλία, έχοντας ελλαδοκεντρικά πρότυπα. Σήμερα, σημαντικό τμήμα της σύγχρονης δεύτερης γενιάς, οικοδομεί και διαπραγματεύεται τη μελλοντική εικόνα της ελληνοαυστραλιανής ταυτότητας ως κεντρικός διαμορφωτής της οικογενειακής ζωής. Παράλληλα, η μέση ελληνοαυστραλιανή οικογένεια και τα δίκτυα αλληλεπίδρασης τριών γενεών αποτελούν το σημαντικότερο συντελεστή εθνοπολιτισμικής διαμόρφωσης της τρίτης γενιάς Ελληνοαυστραλών. Ωστόσο, ο εθνοπολιτισμικός ρόλος της ελληνοαυστραλιανής οικογένειας δέχεται περιορισμούς από τα σύγχρονα δυτικοποιημένα και παγκοσμιοποιημένα πρότυπα, καθώς και από δημογραφικές ανακατατάξεις στο χώρο της ελληνικής ομογένειας. Συνολικότερα, η ελληνικότητα των Ελληνοαυστραλών εφήβων, διαμορφώνεται από την αλληλεπίδρασή τους με πολυεπίπεδους φορείς και θεσμούς κοινωνικοποίησης, όπως η άμεση και η ευρύτερη οικογένεια τους, οι παροικιακοί εκπαιδευτικοί, θρησκευτικοί και πολιτισμικοί θεσμοί, η Ελλάδα, καθώς και η γλωσσική και πολιτισμική πολιτική της Ελλάδας και Αυστραλίας. Μέχρι σήμερα, η εθνοπολιτισμικότητα των Ελληνοαυστραλών μαθητών των αυστραλιανών σχολείων και η συμβολή των οικογενειών τους σε αυτή, δεν έχουν μελετηθεί και τεκμηριωθεί επαρκώς, ιδιαίτερα υπό το πρίσμα του νέου διεθνοποιημένου πλαισίου που περιβάλλει την ελληνοαυστραλιανή οικογένεια, κενό που προσπαθεί να καλύψει η εργασία αυτή.

Το κεντρικό ερώτημα που μελετήθηκε στην έρευνα, είναι: «Ποια είναι η εθνοπολιτισμική ταυτότητα των Ελληνοαυστραλών εφήβων από ομοεθνοτικές και διεθνικές οικογένειες και πώς οριοθετείται ο ρόλος των οικογενειών τους και των σχολείων στα οποία φοιτούν, δεδομένου ότι διαμορφώνονται μέσα στο

διεθνοποιημένο περιβάλλον της ελληνικής διασποράς και παράλληλα σε ένα πολυπολιτισμικό αυστραλιανό πλαίσιο;» Η οπτική γωνία μέσα από την οποία προσεγγίσθηκε το εξεταζόμενο θέμα ήταν κυρίως αυτή των Ελληνοαυστραλών εφήβων. Εξετάσθηκε τι θεωρούν οι ίδιοι ως «ελληνικότητα» και πώς «φωτογραφίζουν» την εθνοπολιτισμική τους συμπεριφορά. Συγκεκριμένα, αυτοπροσδιορίστηκαν σε σχέση με (α) τις πρακτικές ελληνικότητάς τους, (β) τα εθνοπολιτισμικά τους συναισθήματα και (γ) τις στάσεις τους απέναντι σε θεσμούς ελληνικότητας. Επίσης, ερευνήθηκε ο τρόπος με τον οποίο εκλαμβάνουν οι ίδιοι ως δέκτες, τον εθνοπολιτισμικό ρόλο των οικογενειών τους. Η ερευνητική μεθοδολογία στηρίχθηκε στην πολυμεθοδολογική προσέγγιση, με τα ακόλουθα βασικά εργαλεία:

- Βιβλιογραφική ανασκόπηση και ανάλυση
- Μελέτη τεσσάρων ατομικών περιπτώσεων δημόσιων αυστραλιανών σχολείων
  - Αρχειακά δεδομένα και ανάλυση
  - Δεδομένα από προσωπικές παρατηρήσεις της ερευνήτριας
  - Δεδομένα από ερωτηματολόγια και γραπτή εξέταση γνώσεων για τον ελληνικό πολιτισμό από 293 μαθητές σχολείων
  - Δεδομένα από ομαδικές συζητήσεις με 160 μαθητές

Οι ποιοτικές και ποσοτικές αναλύσεις οδήγησαν στα ακόλουθα ευρήματα:

Η εθνοπολιτισμική ζωή των ελληνοαυστραλιανών οικογενειών εκφράζεται ποικιλόμορφα. Βασικό γνώρισμα της μέσης ελληνοαυστραλιανής οικογένειας είναι η αλληλεπίδραση τριών γενεών, ως ιστορικό σημείο συνάντησης, που επιτρέπει το πέρασμα της εθνοπολιτισμικής εμπειρίας από τη μια γενιά στην άλλη. Σταδιακά, η ελληνοαυστραλιανή οικογένεια μετεξελίσσεται και αποκτά πιο πυρηνικό χαρακτήρα. Από εθνοτική άποψη διευρύνεται συνεχώς περισσότερο ο διεθνικός χαρακτήρας της και επηρεάζεται άμεσα από το αυστραλιανό και παγκοσμιοποιημένο πλαίσιο που την περιβάλλει, καθώς απομακρύνεται από τα ελλαδοκεντρικά πρότυπα της πρώτης γενιάς. Η μέση ελληνοαυστραλιανή οικογένεια διακρίνεται για τη στενή οικογενειακή ζωή και αλληλεπίδραση και την επαφή της με τις ελληνικές εορταστικές και θρησκευτικές παραδόσεις. Πολλοί από τους σημερινούς γονείς των Ελληνοαυστραλών εφήβων γαλουχήθηκαν με το όνειρο της επιστροφής στην Ελλάδα, καθώς οι εμπειρίες και οι μνήμες ελληνικότητας ήταν πιο άμεσες. Στην προσπάθειά τους για ένταξη στην αυστραλιανή πραγματικότητα αντιμετώπισαν περιορισμούς, αλλά ενσωματώθηκαν ανοδικά και ανέπτυξαν στη μεγάλη πλειοψηφία τους ισορροπημένη διπολιτισμικότητα. Σήμερα, ως ενήλικες πλέον, στο προσκήνιο της οικογενειακής ζωής, θεωρούν σημαντική αξία τη μετάδοση του διπολιτισμικού τους κεφαλαίου στην τρίτη γενιά, υποστηριζόμενοι σε σημαντικό βαθμό στην προσπάθειά τους αυτή από τα ηλικιωμένα μέλη της οικογένειας. Ωστόσο, συναντούν περιορισμούς εξαιτίας εξωγενών επιρροών (ομογενειοποίηση των πολιτισμικών προτύπων, έλλειψη χρόνου ουσιαστικής αλληλεπίδρασης με τα παιδιά τους), αλλά και της σταδιακής χαλάρωσης της προσήλωσής τους στη μετάδοση βασικών ελληνικών αξιών, όπως η ελληνική γλώσσα, στην τρίτη γενιά. Η

επαφή των οικογενειών με τις πρακτικές ελληνικότητας εκδηλώνεται ποικιλόμορφα. Οικογένειες με έντονη προσήλωση στον ελληνικό τρόπο ζωής και άμεση σχέση με τη σύγχρονη Ελλάδα αποτελούν μειοψηφία. Ο κύριος αριθμός των οικογενειών κινείται ισορροπημένα μεταξύ των προϋποθέσεων δυο πολιτισμικών συστημάτων. Ταυτόχρονα, η σχέση των οικογενειών με τις οργανώσεις του ελληνισμού αποδυναμώνεται συνεχώς και η αλληλεπίδραση με άλλους Έλληνες, εκτός του οικογενειακού κύκλου γίνεται πιο ευκαιριακή. Οι ελληνικές διατροφικές συνήθειες συνεχίζουν να παίζουν σημαντικό ρόλο στη ζωή της μέσης ελληνοαυστραλιανής οικογένειας. Επιπλέον, η θέση των ΜΜΕ στη ζωή των οικογενειών περιορίζεται συνεχώς, ιδιαίτερα ο τύπος, ενώ θετική παραμένει η σχέση με ελληνικά τηλεοπτικά προγράμματα, ιδιαίτερα των ηλικιωμένων ατόμων. Οι διεθνικές οικογένειες, συγκρινόμενες με τις ομοεθνοτικές έχουν χαλαρότερη σχέση με θεσμούς και δείκτες ελληνικότητας. Στο χώρο τους συνυπάρχουν πολιτισμικά στοιχεία από δύο ή περισσότερες εθνοτικές κουλτούρες. Η ταυτόχρονη παρουσία πολιτισμικών στοιχείων από διαφορετικές παραδόσεις εκδηλώνεται σε άλλες οικογένειες ισορροπημένα και δυναμικά, ενώ σε άλλες τα πολιτισμικά στοιχεία μιας παράδοσης εμφανίζονται επικρατέστερα, με βάση τις ευρύτερες διαγενειακές και ενδοοικογενειακές δυναμικές που αναπτύσσονται εντός τους.

Η εξέταση και η χαρτογράφηση του γλωσσικού υπόβαθρου του δείγματος και της σχέσης του με την Ελλάδα έδειξε πως η χρήση της ελληνικής γλώσσας για τους Ελληνοαυστραλούς εφήβους περιορίζεται και στον οικογενειακό χώρο. Ωστόσο, στην πλειοψηφία τους είναι εκτεθειμένοι σε σημαντικό βαθμό σε ελληνόγλωσσα οικογενειακά ακούσματα. Οι ίδιοι οι έφηβοι δηλώνουν ικανοποιητικό επίπεδο στην κατανόηση του προφορικού λόγου, ενώ πιστεύουν ότι υστερούν στην παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου, παρά το γεγονός πως στην πλειονότητά τους παρακολουθούν προγράμματα ελληνικών επί σειρά ετών. Επιπλέον, περισσότεροι από τους μισούς δεν έχουν ταξιδέψει στην Ελλάδα με αποτέλεσμα να αναπτύσσουν ολόένα και πιο συμβολική και μυθοποιημένη εικόνα για την Ελλάδα ή απλά να αγνοούν σημαντικά στοιχεία για τη χώρα καταγωγής τους.

Η ανάλυση της εθνοπολιτισμικής ζωής του δείγματος έδειξε ότι το επίπεδο πρακτικών ελληνικότητας αποτυπώνεται με ποικίλα σχήματα. Οι περισσότεροι Ελληνοαυστραλοί έφηβοι αναπτύσσουν μικτά σχήματα φιλίας με Έλληνες και μη Έλληνες συνομηλίκους, διατηρούν θετική σχέση με την ελληνική διατροφή, έχουν επαφή με διαφορετικά σπορ και κυρίως το ευρωπαϊκό ποδόσφαιρο, το Αυστραλέζικο φούτμπολ και το κρίκετ, έρχονται σε άμεση επαφή με περιστάσεις και περιβάλλοντα όπου ακούγεται η ελληνική μουσική, ταυτίζουν τις φολκλορικές πολιτισμικές εκδηλώσεις σε μεγάλο βαθμό με τη γενιά των παππούδων τους και γνωρίζουν οι ίδιοι να χορεύουν παραδοσιακούς ελληνικούς χορούς. Σημαντική διαπίστωση είναι ότι η εθνοπολιτισμική ζωή των ομοεθνοτικών μαθητών είναι πλουσιότερη σε εμπειρίες και πρακτικές ελληνικότητας, επιβεβαιώνοντας τον καθοριστικό ρόλο της οικογενειακής τυπολογίας, αλλά και της προσήλωσης των οικογενειών στον ελληνικό τρόπο ζωής. Αντίθετα, οι διεθνικοί μαθητές, εντάσσονται σε μεγαλύτερη έκταση συγκριτικά με τους ομοεθνοτικούς συνομηλίκους τους στα τμήματα

των αρχαρίων, στις τάξεις των ελληνικών. Επιπλέον, αν και παρατηρήθηκαν εξαιρέσεις, διασυνδέονται χαλαρότερα με τον ελληνικό τρόπο ζωής, επιβεβαιώνοντας την παρουσία ψηγμάτων ελληνικότητας στη ζωή τους. Πέρα από το επίπεδο ελληνικών πρακτικών και για τους δυο εθνοτικούς τύπους μαθητών διαπιστώθηκε ισχυρή συναισθηματική προσήλωση στην ελληνική τους καταγωγή και στη στενή οικογενειακή ζωή. Επιπρόσθετα, οι αναλύσεις έδειξαν πως το φύλο φαίνεται να παίζει μικρό ρόλο στην εθνοπολιτισμοποίηση των εφήβων, αλλά το μικρό προβάδισμα των κοριτσιών στις πρακτικές ελληνικότητας τα χαρακτηρίζει πιο οικογενειοκεντρικά, σύμφωνα με τα ελληνικά παραδοσιακά πρότυπα.

Τα ευρήματα για τον εθνοτικό αυτοπροσδιορισμό των μαθητών έδειξαν ότι αυτοχαρακτηρίζονται μέσα από μια πολλαπλότητα προσδιορισμών, εκφράζοντας την ένταξή τους σε διάφορους χώρους πολιτισμοποίησης. Δηλαδή, αυτοπροσδιορίζονται σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό ως Ορθόδοξοι, Ελληνοαυστραλοί, Αυστραλοέλληνες, Έλληνες που ζουν στην Αυστραλία, πολυπολιτισμικά άτομα και παγκόσμιοι πολίτες. Οι ποικιλόμορφες αυτές αναγνώσεις της εθνοπολιτισμικότητας, από τους ίδιους τους Ελληνοαυστραλούς μαθητές, ως αυτοπροσδιορισμός δείχνουν τα εξής: η ελλαδοκεντρική ελληνικότητα εμφανίζεται όλο και πιο σπάνια. Μειοψηφία επίσης αποτελούν οι έφηβοι με έντονη ελληνοκεντρικότητα ή ακόμα μαθητές με ισορροπημένη ανάπτυξη των δύο ή περισσότερων πολιτισμικών τους κεφαλαίων τους. Κυρίαρχη μορφή αυτοαναφοράς αναδεικνύεται η διπολιτισμική αυτοσυνείδηση των μαθητών, δίνοντας έμφαση σε όρους όπως Ελληνοαυστραλός και Αυστραλοέλληνας. Ενώ, μικρότερη βαρύτητα δόθηκε σε όρους αυτοπροσδιορισμού όπως πολυπολιτισμικό άτομο και παγκόσμιος πολίτης, εκφράζοντας το χαμηλό βαθμό εμπέδωσης των εννοιών αυτών στην αυτοαντίληψή τους. Επιπλέον, οι Ελληνοαυστραλοί μαθητές εξέφρασαν θετικές αντιλήψεις και συναισθήματα απέναντι στους φορείς και θεσμούς ανάπτυξης της ελληνικότητάς τους, όπως η οικογένειά τους, οι τάξεις ελληνικών, το ημερήσιο σχολείο, οι οργανώσεις του ελληνισμού, η αυστραλιανή κοινωνία, η Ελλάδα και οι φίλοι τους. Παράλληλα, στην πορεία της έρευνας δεν προέκυψαν διαπολιτισμικές εντάσεις ή συναισθήματα εκτεταμένης εναντίωσης των μαθητών απέναντι στην καταγωγή τους ή την κυρίαρχη κουλτούρα.

Επιπρόσθετα, εξετάστηκε μερικώς η συμβολή του κρατικού συστήματος ελληνομάθειας στη μετάδοση πολιτισμικών και ιστορικών γνώσεων στους Ελληνοαυστραλούς μαθητές και στην εθνοπολιτισμική τους διαμόρφωση. Οι σκοποί διδασκαλίας, το διδακτικό υλικό, η διδακτέα ύλη που καλύπτεται παρουσιάζουν ανομοιογένεια μεταξύ τους, με δεδομένο τον ανοιχτό χαρακτήρα των αναλυτικών προγραμμάτων. Ως στοχοθεσία δίνεται βαρύτητα στην εθνοπολιτισμική πληροφόρηση των μαθητών, ενώ η διαπολιτισμική ετέρωση κινείται με χαμηλότερους ρυθμούς. Επιπλέον, η διδασκαλία του ελληνικού πολιτισμού προσεγγίζεται ενιαία και ολιστικά, σε συνάρτηση με τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας. Τα ευρήματα δείχνουν με σαφήνεια το δευτερογενή και συμπληρωματικό ρόλο των κρατικών σχολείων στη μετάδοση πολιτισμικών γνώσεων και στην ανάπτυξη της ελληνικότητας του δείγματος. Ωστόσο, ο ρόλος αυτός αναδεικνύεται σημαντικότερος στους διεθνικούς μαθητές. Συνολικότερα, οι πολιτισμικές γνώσεις των μαθητών οικοδομούνται από τη συμβολή πολλών παραγόντων και κυρίως την οικογενειακή,

σχολική και παροικιακή ζωή. Καταληκτικά, εξετάστηκε το επίπεδο εθνοπολιτισμικών γνώσεων του δείγματος, σε σχέση με την ελληνική κουλτούρα, την ιστορία, τις εορταστικές παραδόσεις, την ελληνική διασπορά και την ελληνοαυστραλιανή ομογένεια. Το γενικό επίπεδο γνώσεων τους κρίθηκε μέτριο, με την πλειοψηφία του δείγματος να πετυχαίνει βαθμολογία μεταξύ 50%-65%. Επιπλέον, οι γνώσεις εμφανίζονται με διαφοροποιημένη βαρύτητα από πεδίο σε πεδίο. Οι υψηλότερες βαθμολογίες σημειώθηκαν στα πεδία της Ορθόδοξης παράδοσης και της ελληνικής γεωγραφίας, ενώ οι χαμηλότερες στη γνώση για σημαντικά πρόσωπα της ελληνικής παροικίας και της Ελλάδας. Ελλιπείς γνώσεις επίσης αποτυπώθηκαν για την οικογενειακή τους ιστορία. Τέλος τα κορίτσια πέτυχαν υψηλότερες βαθμολογίες, γεγονός που πηγάζει ενδεχομένως από τη γενικότερα, υψηλότερη ακαδημαϊκή τους απόδοση.

Τα ευρήματα αυτά δείχνουν πως η εθνοπολιτισμικότητα των Ελληνοαυστραλών μαθητών τρίτης γενιάς στο κρατικό σύστημα ελληνομάθειας διαμορφώνεται αντλώντας περιγραφές από διαφορετικά πεδία και αναφορές κοινωνικοποίησης. Ο οικογενειακός θεσμός αναδεικνύεται ο κεντρικότερος παράγοντας της ελληνικής τους διάπλασης, ενώ δευτερογενής και υποστηρικτικός είναι ο ρόλος της σχολικής μάθησης. Σημαντικό τμήμα της τρίτης γενιάς, από ομοεθνοτικές οικογένειες, έχει άμεση επαφή με συγχρονικά στοιχεία της ελληνικότητας, εκδηλώνοντας εθνοπολιτισμική και γλωσσική συγκράτηση. Οι μαθητές ελληνικής καταγωγής από ένα γονέα αναπτύσσουν κατά κανόνα συμβολική και ιδεαλιστική σχέση με τον ελληνικό τρόπο ζωής. Συγχρόνως, η έρευνα έδειξε υψηλό βαθμό συναισθηματικής προσήλωσης του δείγματος στην ελληνική κουλτούρα και καταγωγή, ακόμα και αν το επίπεδο πρακτικών τους εκδηλώνεται ως πολιτισμικό ελάχιστο. Η ανάπτυξη μιας διαλεκτικής σχέσης ανάμεσα στον ελληνικό και αυστραλιανό τρόπο ζωής αποτελεί ρεαλιστικό στόχο στο βαθμό που Ελληνοαυστραλοί γονείς δεύτερης γενιάς προσεγγίζουν τον εθνοπολιτισμικό ρόλο της οικογένειας ως προνόμιο και ευθύνη.

Abstract

Mrs Chrysanthi Kyriakopoulou – Baltatzi 2015, *Third Generation Ethnic-cultural Identities within a Diaspora and Multi-ethnic Context: A Greek-Australian Adolescent Case Study*, PhD dissertation, Modern Greek – School of Humanities Flinders University, Adelaide.

This dissertation examines and presents the perceptions by contemporary Greek-Australian adolescents concerning their ethnic-cultural identity and the ethnic-cultural lives of their families. These perceptions are distinguished into homoethnicⁱ and transnational identities and constitute the point of contact and interaction between three generations. We shall also consider the contribution by the Greek language education agency in formulating their ethnic-cultural identity.

The concepts and relations pertaining to identity and diversity in multi-cultural and diaspora environments are in a constant state of flux, whereby the pluralist nature of modern societies is enriched and the relationship of persons to their ethnic group, country of residence and country of origin are differentiated. This reality significantly applies to Australian society, which is distinguished by its multiculturalism. The Greek-Australian community is culturally an integral part of both Australian society and the global Greek diaspora. One of its main demographic and cultural features is the co-existence and interdependence of three generations, which is a consequence of mass post-war migration. The first generation played a leading part in transplanting enduring Greek values to Australia with Helladic-centricⁱⁱ standards. A significant aspect of the second generation (in its capacity as parents) nowadays is to build and negotiate the future image of the Greek-Australian identity as they key modulator of family life, by expressing its own vision and voice. The key features of the average Greek-Australian family are predominantly the stability of its structure, the closely knit networks of intergenerational and intra-family interaction and the adherence to Greek cultural values and festive traditions. Nowadays, the functions of the Greek-Australian family are influenced by Australian and modern westernised and global standards, with trends such as: increased mixed marriages – deferring marriage, increased cohabitation, fewer children, increased divorces and single-parent families, prosperity (materialism) and over-consumption and demanding work schedules, which reduce the time and quality that is available for family co-existence and interaction. These changes influence the role of the Greek-Australian family as a means for transmitting values and Greek nature to the third generation. The Greek nature of Greek-Australian adolescents is comprehensively transformed by a network of complex interactions at a microcosm level (e.g. family, kin relations), mid-level (e.g. contact with Greek expatriates, organisations and Greek language education) and at a macrocosm level (e.g. Greece, Greek diaspora). This dissertation endeavours to provide a better understanding to the currently existing void in the culturalism of Greek-Australian students at Australian public schools and the contributions by their families thereto, which have

not been adequately studied and documented, especially in light of the new globalised context surrounding the Greek-Australian family.

The key issue examined herein is: "What is the ethnic-cultural identity of Greek-Australian adolescents from homoethnic and transnational families and how is the role of their families and the schools where they study defined, given that they have developed in parallel within the transnational Greek diaspora environment and a multicultural Australian context?", where the perspective within which the issue under consideration was examined predominantly pertained to Greek-Australian adolescents. It accordingly examines the manner in which they personally "perceive" and describe their ethnic-cultural behaviour and specifically: (a) the practices of their Greek nature; (b) their ethnic-cultural sentiments; and (c) their attitudes towards institutions of a Greek nature. It also investigates the manner in which they personally perceive themselves as the recipients of their families' multicultural role. The research methodology is based upon the multi-methodology approach with the key tools being an analysis of the literature and the study of four individual school case studies where Greek language and culture are taught. The triangulation of the data within the context of the individual case studies was conducted through: (a) archival analysis; (b) personal observation; and (c) questionnaires – written tests on cultural knowledge. 329 Greek-Australian students at public schools participated in the survey by completing questionnaires and answering written tests on cultural knowledge. The strategy of interviewing groups of Greek-Australian students on matters pertaining to theirs and their families' ethnic culturalism was simultaneously implemented.

The qualitative and quantitative analysis led to the following findings:

a) Ethnic-cultural contribution by the family

A hallmark of contemporary Greek-Australian families is their pluralistic composition. Multi-ethnic representation in this study refers to 26 different ethnic groups. The ethnic-cultural life of Greek-Australian families has multiform expressions. The interaction of three generations is a hallmark of the average Greek-Australian family as a historical meeting point that allows the transmission of ethnic-cultural experiences from one generation to the next. The Greek-Australian family gradually evolves and acquires a more nuclear nature. Its transnational nature is continually expanding from an ethnic perspective and is directly influenced by the Australian and global environment that surrounds it, as it is removed from the first generation's Hellenic-centric standards. The average Greek-Australian family is distinguished by its close family life, interaction and contact with the Greek festive traditions. Many contemporary parents of Greek-Australian adolescents were raised with the dream of returning to Greece, with the experiences and memories of the Greek nature being more direct and alive. Their efforts to be included in the Australian reality encountered restrictions, but they were upwardly integrated and developed balanced bi-culturalism. As adults at the forefront of family life, they now consider that the

transmission of their rich bi-cultural heritage to the third generation is of significant value and they are significantly supported in their efforts by the elderly family members. They nevertheless encounter limitations due to external influences (homogenisation of cultural standards, lack of time for effective interaction with their children), as well as a gradual relaxing in their commitment to transmitting core Greek values, such as the Greek language, to the third generation. Family contact with practices of a Greek nature is expressed in varied manners. Families with an intense adherence to the Greek way of life and direct contact with modern Greece are in the minority. The majority of families proceed on an equal footing between the requirements of the two cultural systems. The relationship of families to Greek organisations is simultaneously continually weakening and interaction with other Greeks outside the family circle is becoming all the more occasional. Greek dietary habits continue to play a significant role in the life of the average Greek-Australian family. The role of the media in family life is furthermore continually restricted, especially in terms of the printed media, while the relationship of Greek TV programmes continues to be positive, especially amongst the elderly. Transnational families are more relaxed towards institutions and indicators of a Greek nature in comparison to homoethnic families, by continually adopting Australian cultural standards and maintaining superficial contact with ethnic-cultural elements. These cultures are more often oriented to one of the ethnic-cultural cultures they convey, which is based upon trans-generational and intra-family dynamics that develop. Moreover, these general distinctions are not universally valid. Transnational families have been identified with a more positive relation to expressions of Greek culture, such as a close family life, close interaction with people of Greek descent, the Christian Orthodox tradition and use of the Greek language, as well as interaction with Greece. In conclusion, the two main coordinates that significantly determine the ethnic-cultural mobility and development of the Greek-Australian family are firstly their generation, whether they are first, second or third generation and secondly their transnational nature, whether there is a homoethnic or transnational marriage.

b) Relationship to Greece and Greek language education – language background

If we accept the view that trips to Greece enhance the Greek cultural identity of Greek-Australian adolescents, then this is not positively expressed for most people. Their physical contact with Greece is restricted: six in ten students have never travelled to Greece, one in four has travelled once and 15 % two or more times, whereby the modern images of the Greek reality are absent for a significant segment of the adolescent population. In contrast, exposure by Greek-Australian adolescents to Greek language education is more positive: three-quarters of the students undertake Greek language education for over four years. The most significant reason for undertaking Greek language education are Greek descent, improving Greek language skills, encouragement by parents and grandparents, socialising with other peers of Greek descent, cultural information, acquiring professional skills and introduction to tertiary education.

Greek language education is one of the main elements of Greek identity. This is gradually receding in favour of the English language for contemporary adolescents, and this trend is continually expanding, even within the family. Noteworthy fluctuations have nevertheless been noted. Communication skills in Greek are strongest amongst adolescents that have frequent contact with their grandparents. Three out of four adolescents predominantly use the English language when speaking with their parents, whereas one half predominantly converse in the Greek language with their grandparents. In contrast, more than two thirds of parents converse in the English language with their children, while three quarters of the grandparents converse in the Greek language with their grandchildren. Furthermore, one third of the sample surveyed uses the Greek language, albeit limited, when conversing with other relatives and one quarter when conversing with other Greeks. The same adolescents express a satisfactory level in comprehending oral speech, while believing they are deficient in their oral and written speech abilities, despite the fact that the majority undertook Greek language education for a number of years.

c) Greek practices

The Greek nature capabilities of contemporary Greek-Australian adolescents are diversely reflected, flexible and ongoing. The main forms of their ethnic-culturalism are symbolic Greek nature or lax bi-culturalism, dynamic bi-culturalism / inter-culturalism, Helleno-centricity, multiculturalism and Helladic-centricity, whereas ethnic-cultural marginalisation phenomena were not detected, implying a complete rejection of the dominant English speaking culture. The most representative form of ethnic-culturalism is a dominant English language and total adaptation to the requirements of the Australian reality, while the relation with contemporary elements of the Greek nature is gradually weakening. The verifiable elements of Greek nature appear strong in a small group of the sample population. In contrast, the majority of the third generation only recognises Greek cultural identity as a link to certain aspects of Greek nature and has a symbolic character. More specifically, even though there were noteworthy differences amongst students, their ethnic-cultural practices unfold as follows: the friendship patterns are as a rule typically mixed where the closest friends are of Greek descent. Adolescents in the vast majority indicated that they feel comfortable in both Greek or non-Greek environments, which reflects the low levels of cultural conflict. Contact with the religious element in this age group appears lax as an internal spiritual relationship, which nevertheless has a strong presence as a social practice. Adolescent contact with Greek nutrition is furthermore expressed with positive indicators, while having diverse culinary experiences with different cuisines, particularly outside the home. Additionally, the sample's interaction with the Greek-language media appears low. Contact with the Greek-speaking press is very limited, whereas the viewing of Greek-language programs on TV is more frequent. The majority of students are simultaneously positively associated with sport, as athletes or spectators in and outside the school environment, by favouring sports like Greek / European football, Australian Rules football and other sports. The sample's involvement in collective structures of Hellenism has low incidences of occurrence, whereas contact by Greek-Australian adolescents with traditional Greek dances, Greek music and contemporary folk music

was positive. Furthermore, students have experiences from ethnic-cultural events of other groups of immigrants in Australia of a predominantly folkloric nature, but are unaware of the underlying values that define cultural diversity. A significant finding is that the ethnic-cultural life of homoethnic students boasts richer experiences and practices of a Greek nature, which reaffirms the family typology's crucial role, as well as the commitment by families to the Greek lifestyle. In contrast to their homoethnic peers, transnational students are to a greater extent included amongst beginner groups in Greek language classes. Even though there were exceptions, they are furthermore loosely linked with the Greek lifestyle, which confirms the presence of aspects of the Greek nature in their lives. A strong emotional attachment to Greek origin and close family life was found in both groups of ethnic students, over and above the level of Greek practices. Analysis furthermore demonstrated that gender appears to play a very small part in the ethnic-cultural development of adolescents, while the narrow lead held by girls in practices of a Greek nature defines them as more family oriented, in accordance with traditional Greek standards.

d) Emotions and attitudes of a Greek nature

Contemporary Greek-Australian adolescents adopt a uniform cultural reference with their other peers, which are based upon their common national capacity as Australian citizens. At the same time, they identify themselves through a multiplicity of ethnic-cultural designations, by expressing their inclusion in various areas of enculturation. They accordingly more or less identify themselves as Orthodox Christians, Greek-Australians, Australian-Greeks, Greeks living in Australia, multi-cultural individuals and global citizens. These diverse ethnic culturalism acknowledgements by Greek-Australian students themselves as an aspect of self-acceptance, demonstrate the following: the manifestations of their Hellenic-centric Hellenism are rarer. Adolescents with a pronounced Hellenic-centricity or even students with a balanced development of their two or more cultural aspects are furthermore in the minority. The bi-cultural self-consciousness of students emerges as a dominant form of self-identification, by attributing emphasis to terms such as Greek-Australian and Australian-Greek. Lesser emphasis was attributed to self-determination terms such as multicultural individual and global citizen, which indicates that these meanings are not deeply imbedded. The percentages for pride in their Greek origin and Orthodox faith were extremely highly manifested. Similarly high rates expressed pride in ancient and modern Greece. In contrast, average rates of pride were recorded in relation to multicultural Australian society and Greek-Australian expatriates. Greek-Australian adolescents consider that their status as Australian citizens is enriched with elements of Greek culture, which was instrumental in shaping the multicultural Australian reality. Furthermore, eight in ten adolescents stated that they felt comfortable conversing in the Greek language or discussing Greek issues with Greeks and non-Greeks, publicly or at school, by expressing their conviction that their Hellenism is acceptable in their school and social context. In contrast, a small group of students feels restricted in environments where the dominant language is Greek, due to inadequate Greek language education. At the same time, one in twenty adolescents considers that Greek nature and ethnic-cultural identities in general are not fully acceptable in a purely English language

speaking environment. The feelings of exclusion, in albeit limited numbers of students, are linked to the phenomena of indirect and direct xenophobia that is expressed in Australian society. The overwhelming majority of Greek-Australian adolescents nevertheless do not encounter racial segregation. Greek-Australian students additionally expressed their positive perceptions and feelings towards agencies and institutions for developing their Greek nature, such as family, Greek language classes, public schools, Greek organisations, Australian society, Greece and their friends. Meanwhile, the investigation process did not reveal any trans-cultural tensions or emotions of widespread opposition by students towards their origin or the prevailing English language culture.

e) Teaching of Greek culture and ethnic-cultural shaping – level of ethnic-cultural knowledge

The teaching of Greek culture is based upon the principles of multicultural education. Given the open nature of the curricula, the educational objectives, teaching materials or syllabus that is covered exhibits disparity. Emphasis is attributed to providing ethnic-cultural information to students, while trans-cultural information moves at a slower pace. The syllabus content is multidisciplinary and relates to issues such as Greek diet, tourism in Greece, Greek mythology, ancient Greece, the Greek struggle for liberation and religious traditions. Additionally, teaching of Greek culture is treated uniformly and holistically, in conjunction with the teaching of Greek as a second language. The findings clearly demonstrate the secondary and complementary role of public schools in transmitting cultural knowledge and developing the sample's Greek nature. Nevertheless, this role emerges more significantly amongst transnational students. The teaching methods and techniques adopted by teachers are student-centred that foster teamwork and participative efforts, while utilising modern multimedia teaching resources. The monitoring of four teaching sessions identified teachers employing modern teaching methods, in contrast to traditional educational models. In conclusion, the level of the sample's ethnic-cultural knowledge was examined in relation to Greek culture, history, festive traditions, the Greek diaspora and Greek-Australian expatriates. Their general level of knowledge was deemed to be average, where the majority of the sample achieved grades between 50 % - 65 %. Knowledge between the fields is additionally manifested with diverse degrees of severity. The highest grades for knowledge were noted in the Orthodox Christian and Greek geography fields, while the lowest rates were noted in relation to important persons in the Greek community in Australia and in Greece. Incomplete knowledge was furthermore reflected in the knowledge of their family history. Finally, girls achieved the highest grades, which potentially reflect their higher academic performance.

In summary, the findings demonstrate that the ethnic culturalism amongst third generation Greek-Australian students is configured by drawing descriptions from different socialisation fields and references. The family institution emerges as the key cornerstone in their Greek upbringing, whilst the role of school education has a secondary and supporting position. A significant segment of the third

generation from homoethnic families has direct contact with contemporary elements of Greek cultural identity, which is manifested as ethnic-cultural and linguistic retention. As a rule, students of Greek descent from one parent develop a symbolic and idealistic relationship with the Greek lifestyle. The investigation at the same time demonstrated a high degree of emotional attachment to Greek culture and origin by the sample, even where the level of their practices is minimally manifested culturally. The prospect for developing a dialectical relationship amongst the multicultural segment of students and the Australian way of life constitutes a realistic objective in terms of the degree to which second generation Greek-Australian parents approach this family role as a privilege and responsibility.

It should however be stressed that the design and content of this research is subject to certain limitations, even though it was endeavoured to minimise these. The most significant limitation is that the relevant conclusions do not relate to Bilingual Private Schools or afternoon – Saturday Greek language classes, where the composition of the student population and the Greek nature background differs. The conclusions additionally express the perspectives and predispositions of the specific sample population and are defined by subjectivity. A specific intergenerational study could comparatively examine the attitudes and opinions of the first (grandparents) and second (parents) generations, in order to broadly examine the Greek-Australian family's ethnic culturalism. Despite the aforementioned limitations, the research is exceedingly relevant, since the ethnic-cultural identity amongst third generation Greek-Australians in the middle of the second decade in the 21st century is developing in a fluid and altering family and social context. Finally, it can also serve as a source for further research and comparisons in the Greek diaspora, even amongst other ethnic groups.

ⁱ homoethnic (ομοεθνής) = of the same nation, Liddell and Scott, Greek-English Lexicon (abridged) p 487, 1982, Oxford University Press

ⁱⁱ Helladic-centric = Greece as the focus or based upon Greece